

Vedtak fra KS Landsting 2008

Forventningskrise i kommunene – en trussel mot lokaldemokratiet

Godt demokrati forutsetter at innbyggerne har tillit til sine folkevalgte. Tilliten bygges i stor grad opp i kommunene. Der er avstanden mellom velgerne og de folkevalgt minst. God styring må kommunestyrene selv sørge for, men for å få det til, er det viktig at arbeids- og rolledeling med staten er avklart. Gode resultater forutsetter at innbyggerne er kjent med og aksepterer hvilke tilbud kommunene kan gi innenfor sine økonomiske rammer. Dersom det loves mer enn det som kan leveres, vil det kunne underminere innbyggernes tillit til folkestyre og i neste omgang svekke tilliten til de folkevalgte.

Stat og kommune bør ha felles interesse av å legge forholdene til rette for godt lokaldemokrati. Det er behov for en sterkere forankring av det lokale folkestyret og en sterkere bevisstgjøring om forvaltningsnivåenes ulike roller. En grunnlovsfesting av lokaldemokratiet, og en mulighet for nye virkemidler som friere inntektsdannelse, vil kunne gi bedre forankring og sterkere kopling mellom lokale virkemidler og lokale tjenester. Dette vil vitalisere det lokale folkestyret.

Også trygghet i lokalsamfunnet er en viktig lokaldemokratisk verdi. Landstinget i KS registrerer at tilstedeværelsen av lokalt politi og lensmannskontorer, er i ferd med å bli trukket ut fra lokalsamfunnet. Landstinget mener disse er av de viktigste aktørene som ivaretar trygghet, sikkerhet og beredskap lokalt og er sterkt kritiske til gjennomføring av en slik omlegging.

Den økonomiske situasjonen i kommunesektoren er krevende. Inntektsøkningen de siste årene har i all hovedsak vært knyttet til nye oppgaver og samtidig har kostnadene økt gjennom renteøkninger, lønnsutviklingen og sterk vekst i byggekostnadene. I realiteten har kommunesektorens frie inntekter blitt redusert både i 2007 og 2008. Innbyggernes forventninger til dekningsgrader og kvalitet på tjenestene er økende. Derfor opplever kommunal sektor en ubalanse mellom innbyggernes forventninger, som i betydelig grad er skapt av sentrale myndigheter, og de lokale mulighetene til å bygge ut tjenestetilbudet. Dette misforholdet utgjør et demokratisk problem.

På litt sikt vil Norge oppleve en stor økning i eldrebefolkningen. For at disse skal få et godt helse og omsorgstilbud i kommunene trengs det mange nye kvalifiserte helse- og omsorgsarbeidere. Dette er en formidabel oppgave som krever nye løsninger for å sikre en god balanse mellom offentlig sektor og det private næringslivet.

Mange brukere av helse og omsorgstjenester opplever at det er en gråsoner med uklar ansvars plassering mellom kommunene og helseforetakene. Kommunene opplever at mange pasienter skrives ut fra sykehusene med betydelige behov for behandling, rehabilitering og pleie. Utskrivningspraksisen setter kommunenes kapasitet og kompetanse på prøve, og Landstinget mener det skjer en kostnadsforskyvning mellom 2. linjen og primærhelse- og omsorgstilbudet, som må kompenseres. Sykehusreformen må evalueres bl.a. med sikte på sammenhengende behandlingsopplegg og kommunenes ansvar og finansieringsgrunnlag. Landstinget mener det må åpnes for forsøk med andre drifts- og finansieringsformer enn i dag.

Norske skoler har de senere årene scoret lavt på internasjonale undersøkelser som PISA og PIRLS. Selv om det er mye som ikke måles i disse undersøkelsene, viser resultatene likevel at det norske utdanningssystemet har betydelige utfordringer. Landstinget mener kommunene må ha sterkere politisk oppmerksomhet knyttet til resultatoppfølging og kvalitet i egne skoler. Staten må sørge for å styrke lærerutdanningen i et samarbeid med kommunene. Kommunene bør satse på tydelig skoleledelse og gode styringsmodeller for skolesektoren og øke oppmerksomheten mot gode læringsresultater. Et lokalt engasjement for skolen der foreldre, elever og andre innbyggere engasjerer seg sterkere krever åpenhet om skolens mål, arbeid og resultater.

Gode samferdselsløsninger er avgjørende både for bosetting og næringsliv i distriktene og for utviklingen i sentrale strøk. Landstinget mener dagens satsing på vei og bane er helt utilstrekkelig, og at ambisjonene i utkastet til Nasjonal transportplan er alt for lave. Landstinget mener det er behov for et nasjonalt samferdselsløft i Norge, spesielt på investeringsiden. OPS-løsninger eller prosjektfinansiering kan være aktuelle virkemidler.

Kommunesektoren må selv prioritere god økonomistyring, sterkere satsing på vedlikehold av bygg og annen infrastruktur og å ta i bruk nye kreative løsninger for å fornye og effektivisere det offentlige tjenestetilbudet. Samtidig trenger sektoren mer forutsigbare og langsiktige rammebetingelser. Derfor er det et stort behov for å få etablert mer langsiktige statlige budsjettopplegg for kommunesektoren, som sikrer økonomisk balanse og at kommunene kan tilpasse aktiviteten til tilgjengelige ressurser. Det forutsetter at statlige reformer er fullfinansierte.

Landstinget mener at:

- Kommunene må fortsette satsingen på omstilling og fornyingsarbeid
- Sentrale myndigheter må ikke love mer velferd på vegne av kommunene, uten at kommunene settes økonomisk i stand til å innfri løftene.
- Det må etableres en permanent finansieringsordning for nye samhandlingsmodeller mellom kommuner og sykehus, og det bør utvikles finansieringsordninger som stimulerer til samhandling mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten på en bedre måte enn i dag.
- Den norske skolen må styrkes ved at kommunesektoren etablerer bedre kvalitet og resultatstyring, åpenhet om skolens mål, arbeid og resultater og at lærerutdanningen forbedres.
- Det er behov for et nasjonalt samferdselsløft i Norge, spesielt på investeringsiden, for eksempel gjennom OPS-løsninger eller prosjektfinansiering.
- Det må nedsettes en Velferdskommisjon som skal trekke opp rammene for morgendagens velferdssamfunn, avklare behov og nødvendige rammebetingelser. Kommisjonen må se spesielt på forholdet mellom forvaltningsnivåene, forholdet til frivillig sektor, diskutere nye løsninger i lys av økte krav fra innbyggerne og bidra til avklaring av hva som bør finansieres av det offentlige.